

1028

Bj. M. Larsen

PÅ JAKT
ETTER DIAMANTER

P. B. HOLTE
FORTELLER

VED
ODD REFSDAL

TELL FORLAG

1943

INNHOOLD

	Side
EN NORSK TRADER HORN	7
Globetrotter, gullskjerper og diamantgraver	9
I EVENTYRLANDET SYD-AFRIKA	19
Diamantfeberen melder seg. — På vei til feltet	21
Syd-Afrikas første diamant	25
Eventyret om Kimberley	30
Møtet med diamantgraverne	44
Hvordan diamantgraveren arbeider	49
«Elven kommer ned»	53
Uslepne diamanter — og mennesker	58
Daglig liv i diamantgraverleiren	66
Da jeg nær var blitt millionær	81
Ved grubene i Kimberley. — Jakten på I. D. B.	87
Tilbake til Longlands	96
Ved Vaal 20 år etter	99
20 000 mann løper om kapp	104
Verdens frieste menn	116
FINNMARKS EVENTYR	121
Etter perler, gull og diamanter i Pasvik	123
KRONENS DIAMANTER	145
Verdens største — Cullinan og Excelsior	147
Diamantenes konge — Koh-i-noor og Orlov	153
Den blå diamant	161
LITT FRA DIAMANTENES HISTORIE	167
Hvor kommer diamantene fra	169
Syntetiske diamanter	179

omkring fra sted til sted. I mangen sen nattetime rodde vi de uendelige lange vannene, med hjertet i halsen og overmøt i bringen satte vi utfor de steinete strykene og staket og trakk mangan ukjent idyllisk liten sideelv. To ganger reiste vi elven opp og ned i hele dens lengde, og vi tok mangan avstikker langt inn i landet helt til den finske grensen i vest, og vi kom til steder så avsides at det neppe har vært menneske der før oss.

Vi grov litt her og litt der, vi vasket grusen i elvene, sandbankene på breddene og gruslagene mellom høydetrage. Og snart var sommeren forbi og vi måtte tenke på hjemreisen. Men da hadde vi også funnet det vi søkte. Arbeidet hadde ikke vært forgjeves.

På min ekspedisjon hadde jeg kunnet konstatere uomtvistelige diamantindikasjoner. Likeledes at den diamantførende, rødbrune sanden som — meg bekjent — hittil bare hadde vært funnet på finsk side, utvilsomt også finnes på norsk grunn.

Det hadde vært min mening å vende tilbake til Pasvik allerede neste sommer. Men i vinterens løp inntrådte en sterk depresjon på diamantmarkedet. Og De Beers i Kimberley som kontrollerer verdensmarkedet, bestemte seg for foreløpig å innstille driften ved sine diamantgruber. Jeg fant det derfor best å se tiden an med mine Finnmarksplaner. Utenlandsreiser og annet arbeide opptok meg i noen år inntil jeg i 1933 fikk i oppdrag av en liten interessentgruppe å reise til Finnmark og undersøke mulighetene for lønnsom drift av perler, gull og diamanter.

Den utrustning som skulde skaffes i Oslo var snart kjøpt, varene ble sendt og i slutten av juni startet jeg fra Oslo med Finnmark som mål. I Tromsø ble det travle dager. Mannskapet var allerede hyrt, fire mann, en fra Oslo og resten fra Tromsø. Ut-

styret ble ettersett og pakket og til fastsatt tid kunde vi reise fra Tromsø.

Fra Kirkenes kunde vi ta den nye bilveien til Svanvik og slapp omveien om Langfjorden. Ved Langneset lesset vi av bilen og tok fergen over til Salmijærvi. Her fikk vi kjøpt to små elvebåter og lastet om bord det vi kunde få med av utstyret. Resten skulde gå med postbåten. Da vi stakk av gårde fra Langneset, blåste det, og det var litt sjø. Søkklastet var vi og guttene var uvante med disse båtene hvor det ikke finnes tofter så man må sitte på bunnen og ro. Det gikk imidlertid bra. Vi rodde det lange Sundvannet—Salmijærvi, kom forbi Lille Skogøy og inn i smulere vann. Vi trakk Melkefossen, og om kvelden kom vi fram til Samekvi ved Andvannet som var bestemt til nattekvarter.

Neste dag ble en strid tørn med hard strøm rett imot. Men vi trakk både Skogfoss og Kobbefoss og kom videre oppover til Hasetjernet mot midnatt. Her ble vi et par tre dager og gjorde undersøkelser etter perlemusling. Det het seg at den skulde være utryddet av rovfiskere, men vi kunde snart konstatere at perlemuslingen fantes der i beste velgående, enkelte steder spredt, men andre steder i hele kolonier og også at de inneholdt perler.

Når vi skulde ta opp perlemuslingene brukte vi en jernbøyle på en lang stang og en alminnelig vannøse også på stang. Vi stakk jernbøylen ned ved siden av muslingene, vred rundt så muslingene løsnet og fikk dem opp i øsen. Vi åpnet dem på den måten at vi satte en trekile inn mellom begge skallene, så vi kunde komme til med lillefingeren og føle etter på kappen under skallet om der fantes perler. Fant vi en ble kappen forsiktig løsnet, perlen ble tatt ut, kappen lagt på plass igjen, og når alle muslingene var undersøkt ble de lagt ut i vannet igjen til fortsatt perleproduksjon.

Vi drepte ikke en eneste musling under vår jakt etter perler, og at de var helt uskadt fikk vi bevis på da vi kom tilbake og fant at de muslingene vi hadde undersøkt hadde gravet seg ned i sandet igjen, forhåpentlig uten nag til oss som hadde tatt perlene fra dem.

Etter noen dagers perlefiske inne på fjellet, drog vi tilbake til leiren ved Hasetjernet og rodde derfra for å møte postbåten til avtalt tid. Den skulde slepe oss opp Styggestrykene, Ulvefossen, Vaggatemstrykene og over Vaggatemvannet. Vi kom fram til Ryengs hvor en del av utstyret var etterlatt da postbåten var der oppe sist, og her tok vi med en del nødvendig utstyr og rodde over til Galggonjarga eller Kjerringneset hvor vi slo leir.

En mer ideell leirplass kunde vi vanskelig ha funnet. I elven var det nok av fisk, ørret, harr og sik, storfugl, ender og storlom vrimlet det av og myrene i nærheten var fulle av multer, så noen problemer med middagsmaten var det ikke. Og til det kom at myggen plutselig var helt borte. I nord lå det store Vagatemvannet med den finske holmen Cävesuolo rett imot og hver natt badet midnattsolen sjøen i gull. Tegn til mennesker i nabolaget fantes ikke. En enslig reinokse som regelmessig kom på besøk, var det eneste livstegn fra utenverdenen.

Her gikk vi straks i gang med arbeidet. Vi grov forskjellige steder omkring på neset og rodde rundt hvor jeg antok det kunde være noe av interesse. I Tjærebukten hadde vi grunnfjellet stikkende opp i dagen, og det måtte vi selvfølgelig se på. Så ble det en tur innover til Elleluobal eller Ellentjernet som er et noe stort tjern etter vår målestokk. Det minner mer om Mjøsa.

Fra Galggonjarga gjorde vi også en lengre tur til Grensefoss, d. v. s. så langt sydover vi kunde komme. Det er en eiendomme-

Første leirplass.

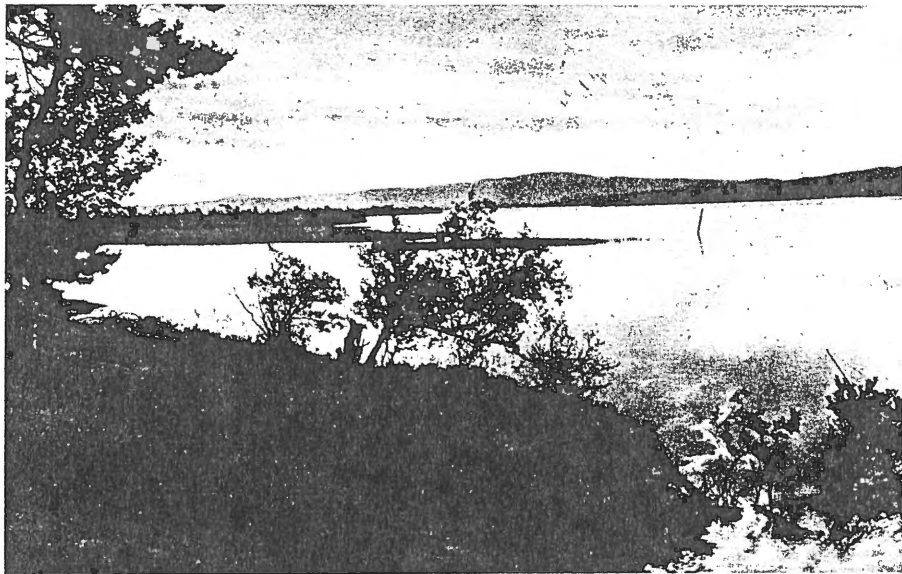
Perlefiske ved Hasetjern.

Første leirplass.

Perlefiske ved Hasetjern.

Aftenstemning ved Hestfoss.

Idyll i elven.

Utsikt fra Galggonjarga.

Fin fangst.